

TISKOVÁ ZPRÁVA

Nové kulturní památky v Kraji Vysočina

Telč, 4. dubna 2017

Secesní vodojem ve Skorkově na Havlíčkobrodsku, bývalý panský špýchar v Krucemburku a sklepení v Želetavě byly v prvním čtvrtletí roku 2017 prohlášeny za kulturní památky.

Secesní vodojem obecního gravitačního vodovodu se nachází jižně od obce Skorkov na Havlíčkobrodsku. Jde o drobnou stavbu z roku 1912 postavenou podle projektu Václava Špitálského. Byla určena pro zásobování obce Skorkova pitnou vodou z přírodního zdroje. „Jedná se o významnou plně funkční technickou památku, která se dochovala v původním stavu bez větších úprav. Svým kvalitním provedením venkovního pláště i citlivým osazením do terénu tvoří architektonicky významnou stavbu v okolní zalesněné krajině“, konstatuje ředitelka územního odborného pracoviště Národního památkového ústavu v Telči Martina Indrová. Vodojem je cenným příkladem industriální architektury z počátku 20. století a také dokladem vývoje v oblasti technického rozvoje. Technické dílo vykazuje i přes svůj industriální charakter značnou estetickou hodnotu. Zajímavý je i fakt, že objekt doposud slouží svému účelu a je součástí funkčního obecního vodovodu. Vodárenské zařízení se skládá ze dvou podzemních studní a jedné nad terén vystupující čtvercové komory. Studny jsou vyzděny z cihel a zaklenuty cihelnými valenými klenbami. Jejich povrch je překrytý vrstvou dusaného jílu a zeminy. Jsou odvětrávány dvojicí ocelových trubek.

Bývalý panský špýchar v Krucemburku na Havlíčkobrodsku z 2. poloviny 17. století se řadí mezi nejstarší a nejzajímavější budovy v obci. Stavba se nachází u Městeckého potoka v místech bývalé středověké tvrze. V letech 1782 – 1786 sloužila budova jako sakrální prostor a evangelická škola. Poté byla přebudována pro účely bydlení. V 70. letech 19. století potkala někdejší sýpku změna. Byla vykoupena a přičleněna k areálu koželužny a stala se správním budovou továrny. Její areál plní i dnes výrobní funkci a sýpka je její součástí. Stavba je tak zajímavým příkladem vrstevnaté architektury, která dokumentuje vývoj původně solitérní stavby z poloviny 17. století vyvíjející se až k její industriální funkci. Špýchar se do současnosti dochoval ve svém původním rozsahu i základní hmotě s barokní siluetou mansardové střechy. „Současná barokní stavba je přes veškeré novodobé úpravy významnou architektonickou dominantou a nedílnou součástí městyse Krucemburk“, dodává Indrová. Hodnotu stavby zvyšuje rovněž urbanistický kontext daný sousedstvím architektonicky významných vil „Bílé“ od Václava Roštlapila a „Červené“ od Josefa Gočára.

Sklepení při bývalém panském pivovaru v Želetavě na Třebíčsku je součástí památky tvrz Starý hrad, který sloužil od roku 1568 jako významný panský pivovar. „Starý hrad byl zapsán jako památka již v roce 1968. Sklepení k němu historicky i funkčně přináleží a zároveň je hodnotným reprezentantem důležité historické etapy, kdy areál tvrze sloužil jako panský pivovar“, shrnuje Indrová.

Sklepy jsou situovány ve stráni, léta nebyly udržovány. Vstup do objektu je uzavřen mříží, která zde byla instalována před několika lety pro zamezení vstupu nežádoucích osob. Účelem sklepů bylo uchovávání piva pro pivovar. Jednalo se o velmi významný a úspěšný pivovar, o čemž svědčí jak délka jeho provozování, tak i pozdější různá ocenění na evropských pivovarnických výstavách. Provoz pivovaru byl ukončen v padesátých letech 20. století. Stalo se tak po direktivním rozhodnutí o spádových pivovarech, přičemž ostatní pivovary byly bez ohledu na jejich význam poněkud necitlivě uzavřeny. Navíc tomuto uzavření přispívala i okolnost, že pivovarnictví bylo tehdy vyhodnoceno jako neperspektivní odvětví. Sklepy tvoří integrální součást pivovaru, ze své podstaty vždy náležely funkčně i historicky k památce Starý hrad. Byly zakončeny tzv. lednicí, jež sloužila k celoročnímu uchování ledu, který chladil pivo jak ve sklepech, tak i v želetavských hostincích. Dodnes je dochována cesta, která sloužila k zásobování pivovarských lednic ledem z pivovarského rybníku. Dochovaly se i vzrostlé stromy, které byly vysazeny při stavbě sklepů a sloužily k zastínění sklepení.

Kromě 2974 nemovitých kulturních památek, z toho 16 národních kulturních památek, se na území Kraje Vysočina nacházejí 3 městské a 3 vesnické památkové rezervace, 22 městských a 5 vesnických památkových zón a 1 krajinná památková zóna. Na Seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO jsou zapsány: Telč - historické jádro města, Zelená hora - poutní kostel sv. Jana Nepomuckého, Třebíč - soubor židovské čtvrti, židovského hřbitova a baziliky sv. Prokopa, což znamená, že Kraj Vysočina se může pyšnit nejvyšším počtem památek UNESCO v rámci ČR (celkem 3).

Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Telči, je jedním ze čtrnácti krajských pracovišť NPÚ. Jeho úkolem je naplňovat v Kraji Vysočina poslání odborné instituce památkové péče dané zákonem o státní památkové péči, např. zpracovávat odborné podklady pro rozhodnutí výkonných orgánů, poskytovat konzultace a odbornou pomoc vlastníkům kulturních památek při jejich obnovách a sledovat stav památkového fondu na území kraje. Pracoviště v Telči také zpracovává návrhy na prohlášení věcí či objektů za kulturní památky a podílí se následně na jejich evidenci. Spravuje dokumentační sbírky plánů, fotografií a dalších odborných podkladů ke kulturním památkám, vede veřejně přístupnou knihovnu, vydává sborník Památky Vysočiny, organizuje cyklus přednášek Rodinné stříbro – Památky kolem nás a provádí archeologické průzkumy.

Kontakt:

Ing. Marie Fuňáková, referát evidence nemovitých památek, 567 213 116, 778 750 068, e-mail:

funakova.marie@npu.cz

Ilona Ampapová, prezentace a práce s veřejností, NPÚ ÚOP v Telči, 724 663 511, e-mail:

ampapova.ilona@npu.cz